

حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

همیشه این سؤال مطرح بوده است که برنامه چیست؟ وقتی کسی ادعا می‌کند برای فلان موضوع، مدیریت یک سازمان، اداره یک وزارتخانه و ریاست‌جمهوری یک کشور برنامه دارد، از چه چیزی حرف می‌زند؟ وقتی گفته می‌شود فلان کس برنامه ندارد یا این کاندیدا برنامه‌ای اعلام نکرده است یا نامزد وزارتخانه به جای برنامه شعار می‌دهد، منظور چیست؟ از زمان مناظره کاندیداهای ریاست‌جمهوری مدام بحث از برنامه است. اینکه کدام کاندیدا برنامه داشت یا نداشت. دیروز نیز در بحث معرفی وزیران پیشنهادی در مجلس مجدد این بحث به میان آمد که رئیس‌جمهور برنامه‌های اعلام نکرده است یا وزیر پیشنهادی برخی وزارتخانه‌ها برنامه ندارند. برنامه چیست که این همه بر سر آن جدال وجود دارد؟ گاهی برنامه را با بیان اهداف اشتباه می‌گیرند. برخی وزرای پیشنهادی در مجلس نیز مدام اهداف را به‌غنوان برنامه تکرار می‌کنند. گفته می‌شود مدیران آنچه به‌عنوان برنامه مطرح می‌کنند، از جنس آرمان‌ها و ارزش‌ها است که معمولاً بدون استدلال و منطق بیان می‌شود و تحقق‌پذیر نیست. برنامه یعنی فهم و شناخت ابزارها و وسایل برای رسیدن به اهداف. به عبارتی برنامه کشف و شناخت بهترین ابزارها و راه‌ها برای تحقق اهداف است. وقتی از جست‌وجوی بهترین ابزارها و وسایل سخن گفته می‌شود، از وضعیت‌های انضمامی و مبتنی بر واقعیت‌ها سخن می‌گوییم، نه از انتزاعات. برنامه‌داشتن برای مدیریت اجرایی یعنی توانایی انتخاب بهترین وسایل برای تحقق اهدافی که مردم به آن رای داده‌اند. برای فهم برنامه‌ریزی باید میان هدف و وسیله تمایز قائل شد. در سطح کلان، تعیین اهداف وظیفه رئیس‌جمهور به نمایندگی از طرف جامعه است اما تعیین وسایل مناسب برای تحقق اهداف وظیفه وزیران و دیگر مسئولان اجرایی است. مسئله همین‌جا است که مسئولان مدام همان اهدافی را که در سندهای مختلف بیان شده، به نحوی تکرار می‌کنند و سخنی از وسایل و ابزار تحقق آنها بیان نمی‌کنند. به‌عنوان مثال، عدالت هدفی است که برای مردم مطلوب است و در اکثر سندهای برنامه‌های بر آن تأکید شده است اما وسایل تحقق و رسیدن به آن نامشخص است. بحث برنامه‌ریزی فقط به اعلام ابزار و وسایل تحقق اهداف محدود نمی‌شود، بلکه داشتن برنامه یعنی اینکه رابطه میان وسایل و اهداف نیز روشن و واضح باشد. به عبارت دیگر، بین هدف و وسیله تناسب وجود داشته باشد. گام‌هایی که برمی‌داریم و ابزارهایی که انتخاب می‌کنیم، ما را به همان جایی برساند که قصد و هدف برداشت گام‌ها بوده است؛ پس برنامه یعنی انتخاب ابزارها و وسایل برای تحقق اهداف که بتوان با استدلال و منطق تناسب و هماهنگی بین آنها را نشان داد.

مهم‌ترین نکته در برنامه‌ریزی این است که ابزارها و وسایل انتخاب‌شده از نظر اقتصادی، فنی و اجتماعی چقدر قابل دفاع هستند. به عبارت دیگر، می‌توان ابزار و وسایل را از نظر معیارهای فنی، اقتصادی و اجتماعی سنجید. برای روشن شدن بحث مثالی می‌زنم. تصور کنید هدف، استخراج یک معدن است. برنامه‌ریز به دنبال ابزار و وسیله‌ای است که از نظر تکنیکی بیشترین کارایی را برای دسترسی به معدن داشته باشد؛ یعنی کدام وسیله و ابزار با صرف حداقل تلاش بیشترین کارآمدی را دارد. اما اینکه آیا هزینه ابزار و وسیله انتخاب‌شده را می‌توان از فروش معدن جبران کرد یا خیر، معیار اقتصادی است. پس در انتخاب وسایل و ابزارها فقط معیار جدیدترین تکنیک‌ها مطرح نیست بلکه هزینه ابزار و وسیله هم اهمیت دارد. ماکس وبر، جامعه‌شناس معروف آلمانی، در کتاب اقتصاد و جامعه مثال جالبی می‌زند؛ قطعه‌ای ضروری برای ماشین فرضی در نظر دارید. آیا جنس این قطعه باید از آهن باشد یا پلاتین. اینکه کدام بهترین نتیجه را می‌دهد، به جنبه دیگر مانند کمپایی آهن و پلاتین و هزینه آنها در مقیاس کلان تولید را در نظر بگیریم، دیگر معیار انتخاب فقط فنی نیست، بلکه اقتصادی هم هست.

شرق

روزنامه

دوشنبه ۲۹ مرداد ۱۴۰۳
۱۴ صفر ۱۴۴۶
۱۹ آگوست ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۹۰۷
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

آلن دلون اسطوره اغواگر درگذشت

در «شرق» امروز می‌خوانید: جعبه سیاه قرارداد واگن‌های چینی باز شد • بیانیه جمعی از سفرا و کارگزاران پیشین عرصه دیپلماسی و نخبگان سیاسی در خصوص تحولات اخیر دولت چهاردهم

دومین روز از بررسی صلاحیت وزرا با حمایت از «خطیب» و حملات جریان رادیکال به عراقچی، همتی، ظفرقندی و میدری همراه شد

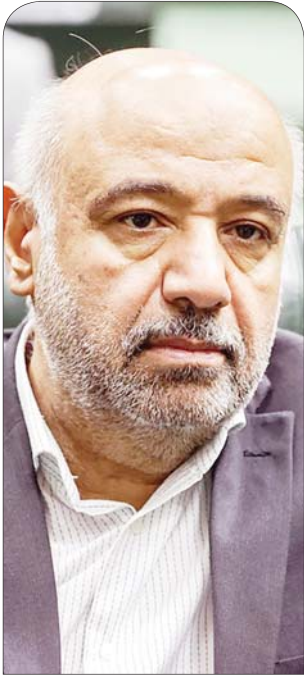
مخالفان بی‌مرز

برخی مخالفان در روز گذشته به گونه‌ای بود که تعداد اندکی از نمایندگان رادیکال برای حذف یک وزیر پیشنهادی حتی از مرز ایران هم عبور کردند

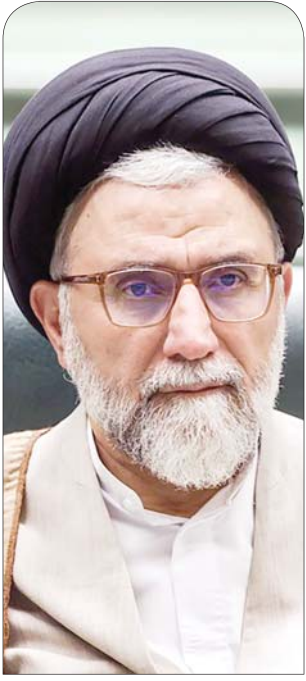
عباس عراقچی

احترام می‌گذارم به وطنی که منتقد آن بدون لگنت صحبت می‌کند و حتی ولایت‌پذیری مجلس را زیر سؤال می‌برد

میدری

کارگران و کارفرمایان به صورت سه‌جانبه مشارکت ندارند ما در وزارت کار مسئولیم که صدای قراومدی العموم فقرا باشیم

حجت‌الاسلام خطیبی

طرح جامع بایش اطلاعاتی کشور و تأمین نیازمندی‌های اطلاعاتی نهادها را پیگیری خواهیم کرد

عبدالناصر همتی

اصلاح رویه‌ها و الگوهای حکمرانی اقتصادی و ارائه روش‌نور در اقتصاد کشور عرضه کرده‌ام

ظفرقندی

پذیرفتن مسئولیت در شرایط فعلی کشور تفاوت زیادی با حضور در تیم‌های اضطراری در زمان جنگ ندارد

برگزیده‌ها

کارشناسان انرژی توضیح می‌دهند که سرمایه‌گذاری در توسعه زیرساخت‌های نیروگاهی در اولویت نیست

برق منهای سرمایه‌گذاری

گزارش «شرق» از موضوع فسخ فرزندخواندگی در گفت‌وگو با یک حقوق‌دان

بحران فسخ فرزندخواندگی

روپوش پزشکی برای مبینا اندازه است؟

به مناسبت روی کار آمدن طالبان در افغانستان سقوطی که تمام نمی‌شود

نگاه

زنده‌یاد ریاضی و مهم‌ترین کتابخانه باستان‌شناسی ایران یادداشتی از احمد مسجدجامعی

در مناقب

ومصائب ملی شدن نفت یادداشتی از سعید محبی

گروه اقتصاد خانه اندیشمندان علوم انسانی با همکاری «کتاب شرق» برگزار می‌کند:

رومایی نقد و بررسی کتاب دورمانده از توسعه خودی‌ها و غیرخودی‌ها در جهان عرب

با حضور:

- دکتر محمد پور نیک
- دکتر محمد فاضلی
- دکتر حجت میرزایی

مترجمان:

- دکتر زهرا کریمی موغاری
- دکتر سید مقداد ضیاءتبار احمدی
- دبیر نشست: فاطمه السادات نبوی

زمان: دوشنبه ۲۹ مرداد ۱۴۰۳ ساعت ۱۷

مکان: خیابان استاد نجات الهی (ویلا)، بوستان ورزشو، خانه اندیشمندان علوم انسانی، سالن حافظ

iranianhht.ir
۰۲۱-۸۸۹۱۱۶۱۱
ihht.ir
iranianhht

یادداشت

پنجشنبه شب رسانه‌ای

پنجشنبه گذشته در دورهمی انجمن صنفی روزنامه‌نگاران استان تهران که به سنت هر ساله در روز خبرنگار برگزار می‌شود، شرکت کردم. در این رویداد من به‌عنوان رئیس انجمن علمی ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات و آقای اکبر منتجبی، رئیس انجمن صنفی روزنامه‌نگاران، از سیروس علی‌نژاد و لیلیا رسنگار، این دو روزنامه‌نگار قدیمی، تقدیر کردیم. به یاد دارم برای تشکیل اولین انجمن صنفی روزنامه‌نگاران در سال ۷۶ (همان زمانی که مدیرمسئول روزنامه کار و کارگر بودم)، تلاش‌های زیادی انجام شد. این کار دشوار بالاخره با ایجاد ائتلاف و هم‌ظری، در مهرماه ۷۶ به سرانجام رسید. در آن زمان، نیازمند کمک گرفتن از مدیران مسئول برای ایجاد انستجرام در راستای شکل‌گیری انجمن صنفی بودیم. با آقایان هادی خامنه‌ای، عبدالله نوری، موسوی خوئینی‌ها، غلامحسین کرباسچی، مرتضی نبوی، مسیح مهاجری، حسین شریعتی‌مدنی، فیاضی و زندیادان محمود دباغی و صفی‌زاده هیئت مؤسس شدیم و من هم به‌عنوان رئیس اولین مجمع برای انتخابات تعیین شدم. بیشترین

یادداشت

چالش‌های اقتصادی پیش‌روی کشور و رفع تحریم‌ها

پس از سال‌ها تجارب سخت، بیش از هر زمان دیگری ایران ما نیاز به آرامش دارد. آنچه در سال‌ها و دهه‌های گذشته بر ایران و ایرانیان گذشته، نشان می‌دهد ملت ایران شرایط دشواری را از نظر اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی پشت سر گذاشته است. بیش از ۴۰ سال تورم دورقمی موجب شده تا فشارهای وارد شده بر شهروندان ایرانی، ابعاد تازه‌ای به خود بگیرد. تشدید فشارهای تورمی بر زندگی شهروندان ایرانی در سال‌های اخیر، پیامدهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و حتی امنیتی پیچیده‌ای بر جای گذاشته است. درحالی‌که تورم دورقمی همچنان استمرار دارد، سال گذشته صندوق بین‌المللی پول، ایران را در بین ۲۰ کشور تورم‌خیز جهان دسته‌بندی کرد. البته هیچ‌یک از دیگر کشورهای این فهرست، یعنی ۱۹ کشور دیگر مانند زیمبابوه، ونزوئلا، سودان، ترکیه، آرژانتین، سریلانکا، لیبوتانی، استونی، اوکراین، مولداوی، سورینام، غنا، هائیتی، سیرالئون، آنگولا و نیجریه به صورت مستمر در دوره‌ای نزدیک به ۵۰ سال تورم دورقمی را پشت سر نگذاشته‌اند و این تنها اقتصاد ایران ماست که در دوره‌های طولانی با تورم دورقمی روبه‌رو بوده است. تورم مستمر دورقمی موجب

علی ربیعی

احسان هوشمند